

**„SANSZ - ESÉLYEGYENLŐSÉGI KÍSÉRLETI PROGRAM BARANYA MEGYÉBEN” CÍMŰ
TÁMOP – 5.5.1/A-10/1-2010-0011 SZÁMÚ PÁLYÁZAT
Módszertani fejlesztés és adaptáció**

Koncz Katalin:

Társadalmi (re)integrációs programok a pécsi börtönben

BEVEZETŐ

A fogvatartottaknak (elítélteknek) szabadulásuk után a társadalomba visszatérve több nehézséggel kell megküzdeniük. Egyrészt a börtön ártalmak hatásai ilyenkor mutatkoznak meg leginkább – depriváció, kontrollvesztés – másrészt a szabadultakban megrendül a társadalom bizalma, stigmatizáltakká válnak. A problémákat fokozza, ha roma származású személyről van szó, vagy az elítélt olyan halmozottan hátrányos régióból, környezetből származik, ahol a munkalehetőségek erősen korlátozottak, melyet az alacsony iskolai végzettség és annak hiánya tovább súlyosbít. Mindezek alapján az esélyegyenlőség elve több szempontból is sérül a szabadult esetében.

A Baranya Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet a fent említett és később kifejtett problémák okozta hátrányokat igyekszik enyhíteni a törvény által előírt kötelezettségeken túl, saját társadalmi programok és projektek indításával.

ELMÉLETEK

A bűnözés, mint társadalmi jelenség, deviancia. A bűnözővé válás okai, háttere, mint az egyén és környezete közötti kapcsolat konfliktusa ősidők óta foglalkoztatja az emberiséget. Viszonyunk e jelenségekkel kapcsolatban mindmáig ellentmondásos, mert a kriminalitás alakulásában sok tényező bonyolult összefüggésben játszik szerepet. A büntett, a bűnelkövető és környezete tudományos megfigyelés és elemzés útján megismerhető, azonban időben és térben rendkívül változatosak azok az erkölcsi értékek, társadalmi normarendszerek, amelyek alapján a törvény egy magatartást bűnösnek minősít.

Ide tartozhatnak a deviáns viselkedések, amelyek eltérnek az adott társadalomban elfogadott normáktól, az öngyilkosság, alkoholizmus, kábítószer-fogyasztás, lelki betegségek, prostitúció, homoszexualitás és nem utolsósorban a **bűnözés**. A bűnözés, mint deviáns viselkedés kialakulására számos elmélet született.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

**SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011**

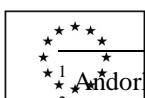
Az első meghatározások elsősorban a biológiai/genetika adottságokat, jellemzőket tekintették a bűnözés, mint deviáns viselkedés magyarázatának. *Paul Broca* azt állította, hogy a bűnözők koponyáján és agyán olyan eltérések figyelhetők meg, melyek megkülönböztetik őket a törvénytisztelő emberektől. Brocahoz hasonlóan *Cesare Lombroso*¹ az 1870-es években azt állította, hogy egyes emberek már születésükkor bűnöző hajlamokkal rendelkeznek. Elmélete szerint az emberi koponya formája alapján be lehet azonosítani a bűnöző személyiséget. E két elméletet – mely a fizikai, testi adottságokat helyezte középpontba – mára teljes mértékben elvetették.

A XX. század második felében kutatók a kromoszómák sajátos készletével próbálták magyarázni a bűnözési hajlamot. Úgy vélték, hogy az erőszakos bűncselekményeket elkövető férfiak között magas azok aránya, akik rendelkeznek plusz egy Y kromoszómával.

A pszichológiai elméletek a bűnözési hajlamot bizonyos személyiségpushoz kötik. Az elméletek kialakítására nagy hatással volt Freud munkássága, elmélete. Freud szerint erkölcsi érzékünk leginkább az ödipális fejlődési szakaszban jelenlévő önkorlátozásból fakad. Egyes gyerekekben azonban nem fejlődik ki az önkorlátozásnak ez a képessége és így erkölcsi érzék sem. Ebből a gondolatból kiindulva gondolták úgy későbbi szerzők, hogy az ilyen emberek amorális, pszichopata (antiszociális) személyiséggel rendelkeznek. „*A bűnözés pszichológiai elméletei – akár Freud, akár más pszichológiai megközelítésen alapulnak – legfeljebb a bűnözés bizonyos vonatkozásait magyarázzák meg.*”² Természetesen lehetséges, hogy egyes bűnözők rendelkeznek sajátos személyiségjegyekkel, melyek eltérnek a népesség túlnyomó többségétől, de általánosítás lenne azt állítani, hogy ezek a bűnözők többségére jellemzők.

A pszichológiai elméletek a személyiségfejlődésre helyezik a hangsúlyt. A frusztráció-agresszió elmélet szerint a sikertelen szükséglet kielégítés agresszív viselkedést eredményez. Az agresszió irányulhat más személyek ellen (emberölés, testi sértés, nemi erőszak) vagy önmaga ellen. A normától eltérő magatartású személy a feszültségek következtében mintegy „belemenekül” a devianciába.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

¹ Andorka R. *Bevezetés a Szociológiába*, Osiris, Budapest, 2003. 518. o.

² Anthony Giddens: *Szociológia*, Osiris, Budapest, 2000. 145. o.

A differenciális érintkezés elmélete *Edwin Sutherland*, a chicagói iskola képviselőjének nevéhez köthető. Az elmélet szerint azok a személyek, akik gyakrabban kerülnek kapcsolatba bűnözői normák követőivel, nagyobb valószínűséggel válnak bűnözőkké. „*Sutherland szerint a bűnöző viselkedést leginkább az elsődleges csoportokban, különösen a kortársközösségekben tanulják el az emberek.*”³ Az elmélet tulajdonképpen arra mutat rá, hogy a bűnöző viselkedést ugyanúgy tanuljuk, mint a törvénytisztelő magtartást. A cél mindkét esetben pénzt keresni csak a bűnözők ehhez a törvénytelen utat választják. Lényegében mindkettő ugyanazokra az igényekre és értékekre irányul.

Sutherland elmélete szerint a legfontosabb ható tényező a kiscsoport nyomása, mely egy világfelfogást és értékrendszert nyújt az egyén számára.

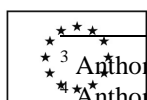
Címkézési (minősítési) elmélet – labelling⁴ az 1960-as években jelent meg, egyik legnagyobb képviselője *Edwin Lemert*. A címkézésemélet képviselői szerint az, hogy valamely viselkedés, vagy valamely személy deviánsnak minősül –e nem a viselkedésen múlik, hanem az erre kijelölt társadalmi intézmények (pl.: rendőrség, bíróság) válaszreakcióján. Fontos eleme az elméletnek, hogy ezen intézmények válaszreakciója függ az egyén társadalmi helyzetétől, vagyis az alsóbb társadalmi rétegbe tartozó személyeket nagyobb valószínűséggel minősítik bűnözőnek ugyanazért a cselekedetért, mint a középosztálybelit. Attól fogva, hogy az egyén megkapja a bűnöző címkét, az egész életében végig kíséri. *Goffman* ezt a minősítést nevezte stigmának vagy megbélyegzésnek. A megbélyegzést követően, annak hatására az elmélet alapján, az egyén újabb bűncselekményeket követ el.

KOCKÁZATI TÉNYEZŐK

Az elméletek után fontosnak tartom, hogy kiemeljek néhány szignifikáns kockázati tényezőt a bűnözés tekintetében:

- A nem megfelelő szociális körülmények, a megfosztottság érzése, az alacsony iskolai végzettség kortól függetlenül negatív hatásúak, és devianciához vezetnek, mert így az egyén nem képes a társadalomban érvényesülni.
- Az identitáskeresés és szabadságra törekvések, a labilis önértékelés könnyen veszélyforrássá válhatnak nem megfelelő szocializációs környezetben.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében

TAMOP-5.5.1/A-10/1-2016-0011

Anthony Giddens: Szociológia, Osiris, Budapest, 2000. 145. o.

Anthony Giddens: Szociológia, Osiris, Budapest, 2000. 147-149. o.

- A túlságosan alacsony önértékelés önmagában is kockázati tényező a fiatal számára, nem pusztán a szuicid hajlam növekedése miatt. Az önértékelési zavar különböző értékek választásával javítható, kiküszöbölhető, amely során a fiatal olyan értékeket sajátíthat el, amelyek a deviáns életforma követését eredményezhetik. A deviáns életforma választásának felvállalása Kaplan kutatása szerint javítja az önértékelést.
- Ha a születéstől a felnőtté válásig a szülő és gyermek között közvetlen, működő kapcsolat nincs, a személyiség-fejlődésben veszteségek és hiányok egész sorát okozza.
- Meghatározó jelentőségű a veszélyeztetettség létrejöttében a társas kapcsolatok, a magatartási és személyiségbeli tényezők. A megelőzésben rendkívüli jelentősége van az önállóság, felelősségtudat kialakításának.

TÁRSADALM ÉS TÖRTÉNETI HÁTTÉR

Hazánkban a rendszerváltás során bekövetkezett politikai, gazdasági, társadalmi változások az egyes társadalmi rétegek perifériára sodródását, marginalizálódását eredményezte. Ez a folyamat felerősítette a deprivált rétegek táborának növekedését és a szegregáció reprodukciója egy olyan irreverzibilis folyamatot indít el, ahonnan már a marginalizálódott egyéneknek önjelőlésből nincs lehetősége a társadalmi ranglétrán történő felemelkedésre.

A szocializációs folyamat sérülése, illetve a család funkciózavara miatt, a fogvatartottak legtöbb része életvezetési problémákkal küzdenek, melyek társadalmi beilleszkedési zavarokban mutatkoznak meg. Többségük életpályájára az elhanyagoltság, vagyis a megfelelő kontroll hiányában az antiszociális (bűnözés, drog, alkohol) magatartás jellemző.

A fenti körülmények indokoltá teszik azon törekvéseinket, hogy a társadalomba történő visszailleszkedés elősegítését, már a befogadás pillanatától szem előtt tartjuk. A „rendelkezésünkre álló” büntetési időt egyfajta felkészülési időnek tekintjük, mely időszakban a meglévő hátrányok csökkentésén fáradozunk.

A szakképzettség hiányán túl, a nehéz szociális és anyagi körülmények, a családi kapcsolatok megszakadása, a kriminogén környezet mind-mind a társadalmi beilleszkedés folyamatát nehezítő körülmény. A szabadulóknak ezen felül egyfajta társadalmi előítélettel is szembe kell nézniük, mely további nehézséget jelent számukra.

Börtönben való élet speciális izoláltsága miatt testre szabott fejlesztő nevelés szükséges számukra, hogy a szabadulás után a reintegráció valóban elinduljon.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A szabadságvesztés végrehajtása

A büntetések és az intézkedések közül a fogvatartott életébe a legjelentősebb beavatkozást a szabadságvesztés jelenti, amely meghatározott időre és mértékben elszigeteli őt a társadalomtól. Ezáltal valósul meg a szabadságvesztés végrehajtásának feladata, az ítéletben és a törvényben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a társadalom védelme.

A szabadságvesztés végrehajtásának azonban ez nem lehet célja, hanem annak szükségszerű eleme. A szabadságvesztés végrehajtásának nem pusztán erre kell irányulnia, hanem elő is kell segítenie a fogvatartott „visszatérését” a társadalomba. Ennek alapul vételével, a szabadságvesztés végrehajtásának célja, hogy az elítélt szabadulása után beilleszkedjék a társadalomba és tartózkodjék újabb bűncselekmény elkövetésétől.

A szabadságvesztés végrehajtása során, a bírói ítélet alapján a fogvatartott és a büntetés-végrehajtási jogviszony keletkezik, amely - jellegét tekintve – hatalmi viszony, de nem jelentheti a fogvatartott jogfosztottságát, alárendeltségét és kiszolgáltatottságát. A fogvatartott a büntetés-végrehajtásának nem tárgya, hanem alanya, akit a szabadságvesztés végrehajtása alatt jogok illetnek meg és kötelezettségek terhelnek.

A büntetés-végrehajtási szervezetet – mint a jogviszony másik alanyát – szintén meghatározott jogok illeti meg és kötelezettségek terhelik, ezek érvényesítésével hajtja végre a szabadságvesztést. A szabadságvesztés végrehajtása folyamán különösen érvényesülnie kell annak az alapelvnek, hogy a fogvatartott és a büntetés-végrehajtási szervezet között minden érintkezés csak e jogviszony alapján, a jog által szabályozottan történhet.

Az elítélés tényéből fakadóan a fogvatartott egyes állampolgári jogai szünetelnek, illetve korlátozottan érvényesülnek, valamint sajátos, büntetés-végrehajtási jogok és kötelezettségek alanyává válik. Mindez azonban csak olyan mértékű lehet, amely a szabadságvesztés végrehajtásához feltétlenül szükséges.

A szabadságvesztés végrehajtása alatt a fogvatartott elveszti személyi szabadságát. Az állampolgári jogai és kötelességei annyiban szünetelnek, illetve korlátozottak, amennyiben erről az ítélet vagy törvény rendelkezik.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Valamennyi intézményi keretben, ahol az emberekkel való foglalkozás, a fejlesztő célú befolyásolás funkcionálisan jelen van, a nevelés szükségszerűen lehetőségként, feladatként szintén megjelenik. A kérdés csak az, hogy tudatosan vállaljuk, törekvéseit támogatjuk, lehetőségeit kiaknázzuk, folyamatjellegére építve az intézményi kapcsolatrendszereket úgy szervezzük, hogy a megelőző időszak eredményei adaptálhatók legyenek.

Az előzetesen letartóztatottak pszichés problémái

Az előzetesen letartóztatottaknak a helyzetük még nem tisztázódott jogilag, nincsen bírósági döntés esetükben, új és zárt környezetbe kerülnek.

Pszichológiai, szociológiai felmérések már többszörösen igazolták, hogy a bűnelkövetés szoros összefüggésben van a személyiséggel. A büntetés-végrehajtási intézményekbe bármi okból bekerült fogvatartottak mindegyikéről elmondható, hogy deviáns; azaz cselekvéseik a társadalmi normáktól eltérőek, szabályszegő módon veszélyt jelentenek környezetükre, önmagukra és a társadalomra egyaránt.

A bűnelkövetés szoros összefüggésben van a személyiséggel. Szondi Lipót szerint 4 csoportra oszthatók a bűnözőtípusok:

1. **Infantilis bűnözők:** Akik többnyire lopásokat, csavargásokat, rongálásokat követnek el, pszichikai fejlődésüket enyhébb vagy súlyosabb retardáció jellemzi, többnyire neurotikusak.
2. **Indulati bűnözők:** Akik főleg felnőttkorban, elsősorban erőszakos, sok esetben élet elleni bűncselekményeket, testi sértést, gyújtogatást és betörést követnek el. Demoralizált, érzelmileg teljesen elsivárosodott, alapvetően labilis idegrendszerű személyek, fokozottan extrovertáltak, személyiségzavarosak.
3. **Szereplési bűnözők:** Akiknél az exhibíciós törekvéseket hiszteroid reakciók jellemzik. Alapvető bűnözési formájuk a csalás, szélhámosság és az üzérkedés. A könnyű sikereket és a nagyvilági életmódot hajszolják.
4. **Én-beteg bűnözők:** Akiket skizoid-, illetve paranoid reakciók jellemeznek, morális fékezhetőségük igen gyenge, nincsenek tisztában tetteik teljes következményeivel, interperszonális kapcsolataik sivarak. Konfliktuskerülők, ezért jellemző rájuk, hogy gyakran hagyják el családjukat, munkahelyüket, csavarognak. Környezeti presszió hatására indulati cselekményeket is könnyen követnek el. Általános értékrendbeí és önértékelési zavarai miatt szinte állandó konfliktusban állnak környezetükkel.

A program az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Az előzetes letartóztatás hatásai a személyiségre: az előzetes letartóztatottak helyzete, frusztrációs terheltsége sokkal rosszabb, mint az elítélteké.

Az ártatlanság vélelme miatt ugyan nem tekinthetők bűnösnek és nem tekinthetők elítéltnak, de elhelyezésük mikéntje, mozgásterük korlátozott mivolta mégis a legszigorúbb elítélt-kategória szabályaihoz hasonlók. Munka és szabadidő eltöltési lehetőségeik korlátozottak, mindezek fokozzák azt a bizonytalanságot. Szorongásuk az ítélethirdetés közeledtekor fokozódik. Hatására állandó feszültség, nyugtalanság, pszicho-szomatikus tünetek (alvási, emésztési zavarok, stb.), neurotikus reakciók (érzelmi-hangulati labilitás, kényszeresség, félelmek stb.) alakulhatnak ki. Hosszabb távon antiszociális jellegű normaerősödés is bekövetkezhet. A bizonytalanság érzetét növeli a börtön stigmatizáló hatása is, hiszen a fogvatartott nem tudja előre, hogy reagál majd a szűkebb és tágabb környezete, kapcsolatrendszere a helyzetére, bármi is legyen az ítélet. Félelmei sajnos többnyire nem alaptalanok, hiszen a társadalom főként csak a veszélyes elemek elszeparálását igényli, a reszocializációt nem tartja annyira fontosnak. Már a befogadási procedúra is lealacsonyító az előzetesen letartóztatott számára, legyen az bármennyire is humánus. A személyes tárgyaktól való megfosztás nem pusztán a tulajdontól való megválást jelenti, hanem az érzelmi kötelékek szimbólumainak elvesztését is (pl. jegygyűrű). Deprivációs tényezőként merül fel az előzetesen letartóztatottak helyzetében az is, hogy igen heterogén csoportot alkotnak mind az életkor, mind a bűnelkövetések, mind pedig a bűnelkövetés gyakorisága tekintetében (első büntényesek vagy visszaeső elkövetők). Ilyen körülmények között szinte lehetetlen azonos támogató közeget teremteni. A problémák megoldására, illetve csökkentésére a legfontosabb segítség a személyes-családi támogató kapcsolatainak biztos tudata, valamint annak a jogának a biztosítása, hogy bírósági tárgyalása a lehető leggyorsabban lezajlódjon. A különbözőképpen reagáló fogvatartottaknak megkülönböztetett figyelemre és bánásmódra van szükségük a konfliktusok és a további pszichés sérülések, torzulások elkerülésének érdekében. Az idegrendszeri terhelhetőséget az is befolyásolja, hogy a letartóztatott valóban bűnösnek érzi-e magát, így elfogadóbb a fennálló helyzettel szemben, vagy igazságtalannak, túrhetetlennek minősíti az előzetes fogvatartást, esetleg regressziós elfojtásba menekül, ami további pszichés zavarokat indukálhat. Az is problémát jelenthet, hogy a fogvatartottnak el kell döntenie: megpróbál alkalmazkodni, vagy teljesen elszeparálódik, és az ebből eredő nehézségeknek néz elébe. A halmozott frusztrációk még az addig erőszakosságra kevésbé hajlamos személyiségből is kiválthatnak agressziót, ami további önértékelési zavarokhoz és agresszív cselekedetekhez vezethet.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A heteroszexuális kapcsolatoktól való megfosztottság érzelmi és biológiai feszültségei, a kikerülés utáni teljesítőképesség csökkenésétől és a benti homoszexuális zaklatásoktól, valamint az ez irányba motiváló tényezőktől, helyzetektől való félelem szintén károsan befolyásolja a személyiséget

Összességében elmondható, hogy a fogvatartásnak leginkább pszichológiai ára van: degradáció és dehumanizáció. Az előzetes letartóztatás beszűkíti a személyiséget frusztráltabbá, szorongóbbá, depriváltabbá teszi azt, ezáltal még inkább megnehezülhet a társadalmi visszailleszkedés még akkor is, ha a bírósági eljárásban kedvező ítélet születik. Abban az esetben ha a személy agresszió kezelési problémákkal küzd, az előzetesben töltött idő során reaktibilitása megnövekedhet.

A büntetés-végrehajtási intézet bemutatása

Baranya megyében a 19. század végéig a büntettek elhelyezését, elzárását a vármegyeház pincéjében, embertelen körülmények között hajtották végre. Ekkoriban még elfogadottak voltak a megszegényítő büntetések, mint a pellengér vagy a kaloda, de jellemzőek voltak a testcsonkítások, vagy az úgynevezett tortúra, azaz a vallas. 1863-ban 30 fő volt a börtönőrök száma, de három lovas huszár, négy hivataloszolga, és 17 hajdú is segítette akkoriban a közigazgatást, és igazságszolgáltatást.

1884. május 13-án került sor a történelmi belvárosban a Pécsi Királyi Ügyészség megbízásából, a háromszintes fogházépület átadására. Az őrség húsz főből állt. A fogház 200 fogvatartott elhelyezésére volt alkalmas, a lakóhelyeken kívül építettek ima és tantermet, valamint a lelkész, és a tanító részére egy külön szobát is létesítettek. Már ebben az időszakban is nagy hangsúlyt fektettek a fogvatartottak szellemi, és erkölcsi nevelésére, és szoros kapcsolat alakult ki az intézet, és más társadalmi szervezetek között. Az intézetben műhelyek is voltak, ahol a fogvatartottak dolgoztak. A legsikeresebb a kosárkötészet volt, az elkészült termékeket külföldre is szállították, de emellett jelentős volt a cipész, és asztalos szakma is, melyek az intézet igényeit is kielégítették.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Az elmúlt években az intézet folyamatosan fejlődött, átépítések voltak, felmerült a gondolat, hogy a börtönt kitelepítik a történelmi belvárosból, mivel a műemlék jelleg miatt nehezebb a bővítés, valamint az őrzés-védelem is speciális kihívások elé állította az őrsemélyzetet. Azonban a problémák megoldódtak, kiépítésre került a vezetékes vízhálózat, központi fűtés, vezetékes televíziós rendszer. 1986-ban külön épülete lett a házi műhelynek, 1994-ben kiépítették az informatikai hálózatot, 1995-ben korszerűsítették a biztonsági rendszert. 1996-ban bővítésre került sor, külön épületszárnyba került a konyha, ami mintegy 500 személyt képes ellátni, valamint raktárak és az egészségügyi blokk. Az egészségügyi blokkhoz tartozik a fogászati rendelő, belgyógyászat, és pszichiátria, amelyek külön helyiségben helyezkednek el. A bővítés során könyvtár, a személyi állomány számára kondicionáló terem, és a női fogvatartottak részére külön öltöző is épült.

1990-es években került sor a PHARE program meghirdetésére. A program a volt szocialista Kelet-Európai országok felzárkóztatását célozta meg. Ennek keretében került sor a „Börtönkörülmények javítása fiatalkorú bűnelkövetők társadalomba történő visszailleszkedésének elősegítésére” című pályázat benyújtására. A program keretében egy új, 50 fős fiatalkorú bűnelkövetők számára létesített intézet megépítése került előtérbe. Az építési munkálatok 2004-ben kezdődtek, majd az ünnepélyes átadásra 2006 májusában került sor. A tényleges elindítása az intézetnek 2006 szeptemberében valósult meg. Az új intézet Baranya, Tolna, Zala, és Somogy megyékre kiterjedő hatáskörrel látja el a fiatalkorú férfi és női fogvatartottak előzetes letartóztatásából, és jogerősen kiszabott szabadságvesztésből adódó feladatokat. A fiatalkorúak számára fenntartott intézetben szolgálatot teljesítő személyzet tagjai speciális képzettségűek, hiszen az itt fogvatartott fiatalok merőben más magatartást tanúsítanak, mint a felnőtt fogvatartottak. Esetükben - mivel még fejlődésben lévő kamaszok – nemcsak a jogszabályok, és az intézet házirendjének a megkövetelése, és betartatása a feladat, hanem a megfelelő példamutatással, magatartással a helyes szocializáció elősegítése is fontos.

A fogvatartottak kezelése, bánásmód

Az elmúlt évek során jelentős változások zajlottak le a büntetés-végrehajtási nevelés, és a fogvatartotti kezelés területén is. Előtérbe került az emberközpontú büntetés-végrehajtás, fontos szerepet kaptak a fogvatartotti programok, és fontossá vált a fogvatartottak szabadidejének hasznos eltöltése is.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A különböző feladatok ellátása során igazodni kellett a nemzetközi, és európai normákhoz, ajánlásokhoz, és ezeket összhangba kellett hozni a büntető politikával, és jogszabályokkal.

A Regionális Fiatalokorú Büntetés-végrehajtási Intézet mindenben megfelel az európai normáknak, az 50 fős intézetben a fogvatartottak 1-2-3 fős cellákban vannak elhelyezve három szinten. Két nevelő valamint egy vezető nevelő, és egy szakpszichológus foglalkozik a fiatalokorú fogvatartottakkal. A nevelők napi feladatuk mellett szervezik a különböző oktatási képzési programokat, szakköröket, sport, szellemi és ügyességi vetélkedőket, és igyekeznek a fogvatartottak mindennapjait változatosabbá tenni, szabadidejüket hasznos eltöltésében közreműködni. Az intézetben lévő fogvatartottak jutalmat kaphatnak, de fegyelmi vétség esetén fegyelmileg vannak felelősségre vonva, bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén pedig büntetőeljárást is kezdeményezhetnek az illető ellen.

A FIATALKORÚ FOGVATARTOTTAK A PÉCSI FIATALKORÚAK INTÉZETÉBEN

A befogadás menete (alkalmazott tesztek, exploráció, anamnézis):

Az exploráció, és az anamnézis

Az életút feltárását, a pszichés fejlődést befolyásoló események, tények megismerését szolgáló beszélgetés. Felvázolódik a családfa is, hogy az esetleges halmozódó problémák megvilágosuljanak. A beszélgetés során nem csak a pszichés státusz megállapítása történik, hanem a viselkedés megfigyelésére is lehetőséget ad ez a tevékenység. Ezenkívül fontos szerepe van a klinikai kérdések megfogalmazásának, melyekre a felvett tesztekkel adható választ.

Szükséges tesztek (diagnózis, és differenciáldiagnózis; az új MMPI-A)

A fogvatartott személyiségének megismerését tesztek is segítik. Ezek segítségével pontosítható a személyiségkép, feltárhatóak rejtett problémák, illetve választ lehet találni a korábban feltett kérdésekre. Jelenleg jellemzően projektív tesztek vannak alkalmazva (Szondi, Lüscher), melyeket nem befolyásol az olvasás és írás készsége. Az intelligencia szint felmérésére Raven teszt van rendszeresítve. A későbbiekben az MMPI-A teszt bevezetése is lehetséges, mely kifejezetten a serdülőkire kidolgozott diagnosztikus teszt. Természetesen az új teszt használata nem zárja ki a jelenleg használt tesztek alkalmazását, csak szerepük fog változni.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Egyrészt differenciáldiagnosztikai eszközként továbbra is használhatóak lesznek a projektív tesztek, azaz az MMPI-A által leírt alapképet árnyalhatjuk segítségükkel, másrészt az aktuális érzelmi, indulati helyzetet térképezhetjük fel. Mivel az MMPI-A egy igen hosszú - 400-500 tételből álló - papír-ceruza teszt, így annak kitöltéséhez megfelelő olvasási, és figyelmi készségek szükségesek. Így azon fogvatartottak esetében, akiknek ilyen típusú problémájuk van, továbbra is a projektív tesztek elsődleges használata indokolt.

A Raven intelligencia teszt

A Raven teszt alapvetően a matematikai, logikai gondolkodást képes felmérni, és ebből generál egy általános intelligencia értéket. Nem képes megragadni a személy szókincsét, verbális képességeit, lényegkiemelő képességét, és manuális ügyességét. A torzítást erősíti az is, hogy a fogvatartottak sokszor nem az életkoruknak megfelelő iskolázottságúak, márpedig a teszt standardizálása olyan populáción történt, akik minden szempontból a normál fejlődésmenetbe tartoznak. Ennek megfelelően a teszt rendre alulbecsli az intellektus színvonalát. Korrekcióra ad lehetőséget, ha az anamnézisből kiderül, hogy mikor, és hányadik osztályt fejezte be a személy. További befolyásoló tényező lehet a humán illetve reál beállítottság, azaz hogy inkább a matematika, vagy inkább a magyar ment-e az adott személynek jobban. Azon normál intellektusú személyek, akik alapvetően humán beállítottságúak rendre alacsony szinten teljesítenek a Raven tesztben.

Projektív tesztek

Jelenleg felhasznált tesztek: a Szondi, Lüscher és a Rorschach teszt. Az első két tesztet jelenleg minden befogadott elvégzi. A Rorschach teszt alkalmazása szükség szerint történik.

Információgyűjtés a kollégáktól – heteroanamnézis

Az egyéni beszélgetések sajátos pszichés klímája lehetőséget ad a fogvatartott számára, hogy önmagát őszintén bemutassa verbális, és viselkedéses szinten is. A személyek különbözőek, így az is különbözik, hogy mennyire képesek megnyílni, őszintén feltárni önmagukat. Ennek megvilágítására is alkalmas a kollégáktól származó információ. Más élethelyzetekben, más körülmények között találkozunk a fogvatartottal az orvos, a nevelő, a felügyelő, és a pszichológus. Különböző helyzetekben, és személyekkel kapcsolatban a fogvatartott a

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Minden esetben új szempontokat, más nézőpontot hozhatnak, mely gazdagíthatja ismereteinket. A fogvatartott viselkedéseinek változását elsődlegesen, és közvetlenül a felügyelők, nevelők érzékelik, akik ezt jelezve segítik a pszichológus munkáját. Ezen a részinformációk integrációjával kiegészíthető, módosítható a fogvatartottra vonatkozó személyiségkép. Így tehát a fogvatartottal kapcsolatos ismeretek hatékonyan bővíthetők a vele kapcsolatba kerülő felügyelők segítségével. Ehhez kapcsolódóan előfordul, hogy kifejezetten a felügyelő kérésére történik meghallgatás.

FOGVATARTOTTAK KÖVETÉSE, FOGLALKOZÁSOK

Egyéni szupportív betegvezetés

Támogató beszélgetések, például szociálisan izolált fogvatartottak számára. Könnyebbé teszi mindennapi életüket, feszültségoldó hatású ventilációs lehetőség.

Krízisintervenció

Ahogy a civil életben, úgy a fogvatartás során is érheti olyan hatás a személyeket, mely számára megoldhatatlannak, feldolgozhatatlannak tűnik. Ilyen lehet egy haláleset, vagy válás a családban, de ide sorolható – a fogvatartott sajátos helyzetéből fakadóan - egy gyermek születése is. Ilyen helyzetben krízisről beszélünk, melynek hatásai fokozottan jelentkeznek börtönkörülmények között, hiszen a személy nem képes hatékonyan kontrolálni környezetét. Emiatt váratlan fordulat következhet be a viselkedésben, melynek okát fel kell tárni ahhoz, hogy képes legyen feldolgozni a változást, krízist. Később a szabadulást követően hatással van életükre az intézetben lévő történések.

Kontrollbeszélgetés a veszélyeztetettekkel

Azon személyek számára, akik valamely kockázati csoport tagjai (például áldozattá válás, szuicid veszélyeztetett, krízis akut fázisán túljutott személy) rendszeres beszélgetésekre van lehetőség. A pszichológus célja, hogy ezen személyek nyomon tudja követni, folyamatos monitorozva legyenek, hogy állapotuk romlását be lehessen jósolni, illetve adott szituációba mihamarabb be lehessen avatkozni. Ennek időtartama változatos lehet – lehet néhány alkalom, de akár hónapokig is eltarthat.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Kéthavi kontroll

Minden fiatalkorú fogvatartott esetében kéthavi kontroll történik. Ennek lényege az esetleges változások, és az általános állapot nyomon követése.

Az intézetben a nevelési tervek főbb szempontjai a következő ismérvek alapján állítódik össze:

1. a fiatalkorú személyiségének megismerése,
2. az intézet, a körlet és a lakóközösség életébe való beilleszkedés elősegítése,
3. a zárkarend, napirend, házirend magatartási szabályok megismertetése, ezek betartása,
4. iskolai tanulmányok folytatásának, szakképzésének, szabadideje hasznos eltöltésének elősegítése,
5. a munkába állítása során a munkahelyre vonatkozó szabályok megismertetése, betartása, munkájának képességeihez mért legjobb elvégzése,
6. kapcsolattartásának szinten tartása illetve erősítése,
7. mentálhigiénés szokások kialakítása és erősítése,
8. bűncselekményének társadalomra való veszélyességének felismertetése, etikai-morális normáinak fejlesztése oly módokon, hogy az közeledjen a társadalmi elvárásokhoz, illetve tartsa be az írott és íratlan szabályokat,
9. a szabadulásra való alapos felkészülése az intézet adott programjainak keretein belül,

A fogvatartott teljes büntetése alatt a nevelési tervet folyamatosan bővítik felügyelői, nevelői és pszichológusi észrevételekkel, jelentésekkel. A nevelési célok eléréséhez szükség van a fogvatartott együttműködésére, beleegyezésére, akaratára és céltudatos munkájára. Ezért kell velük az elkészített tervet ismertetni és elfogadtatni.

Minden nevelési terv-elem elsődleges és egyetlen célja a fiatal visszailleszkedésének elősegítése és a szabadságvesztés büntetéssel járó káros hatások mérséklése. A fiatalkorú elítéltek nevelésének és reszocializációs esélyeinek első lépcsőfoka a befogadás alkalmával szerzett információk alapján összeállított nevelési program. A felkészítő részleg és eljárásai azért jelentenek fontos, hangsúlyos elemet a reszocializáció érdekében, mivel fejlődési útvonal helyes meghatározása, a kezdeti megfelelő irányú és hozzáállású lépés, megadhatja a kezdő lökést a bűnelkövető fiatalnak, hogy újragondolja életét.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A FOGVATARTOTTAK NEVELÉSE

Természetesen a büntetés-végrehajtásban a fogvatartottak rehabilitációjával kapcsolatos nevelési feladatokról vallott felfogások, azok bizonyos elemei vitákat váltanak ki. A helyszín a börtön, célcsoport a fogvatartottak, valamint az izolált és a biztonságra orientált szervezet egyedi feltételeket teremt a pedagógiai munkára. A fogvatartottak nevelése során egy speciális, lokális korrekciós nevelésről beszélhetünk, mely a szabadulás után a társadalmi integrációban segítséget nyújt.

Fontos az elítélt megismerése, meghatározott szempontok alapján történő elhelyezése, börtönbeli létfeltételeinek kialakítása, a tevékenységi rendszer meghatározása, segítségadás egyéni problémák megoldásában, feldolgozásában, a kapcsolatépítés, együttműködés támogatása, a konfliktushelyzetek megoldásában segítség, a szociálisan értékes magatartásformák bemutatása, gyakoroltatása a társas kapcsolatokban, továbbá az ösztönzés.

Ha a fogvatartott naphosszat a zárkájában fekszik és nézi a számos műholdas csatornán fogható akciófilmet, s teszi ezt hónapokon, éveken keresztül, az nem jó sem a társadalomnak, sem a fogvatartottnak. Ha ezt a hibát az intézet el akarja kerülni, akkor a passzív tévézés helyett más programot kell kínálnia vagy kötelezővé tennie az elítélt számára. Lehet ez munka, kulturális foglalkozás, tanulás, szakképzés, sport, szakkör, szocioterápia, s lehetne a végtelenségig folytatni a sort. Mindezen programoknak a kombinációja, sokasága hasznosabb a fogvatartottnak, elfogadhatóbb a közvélemény számára. Ehhez azonban eszközök, helyiségek, felszerelések és olyan szakemberek szükségesek, akik megfelelően szervezik ezeket a tevékenységeket.

Tehát azok az életviszonyok, melyek keretet adnak a fogvatartott életének, egyúttal a nevelés feltételül, szakmai terepül is szolgálnak. A fent leírt tevékenységi formákban van valós lehetőség az egyén hatékony befolyásolására, magatartásának alakítására, életszemléletének megváltoztatására.

A szabadságvesztés-büntetéssel együtt járó izoláció mindazoktól a társadalmi munkáktól zárja el a fogvatartottat, melyek a sikeres társadalmi integrációjához járulhatnak hozzá. A civil társadalomban az egyéni sikerességet biztosító megjelenés, kommunikációs készség, a munkaerőpiacon való esélyek, az élethelyzetek reális felismerése, az azokban való eligazodás,

a jelentéktelennek tűnő, mégis nagyon fontos ismeretek, reagálások automatizmusa az

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A nevelés feladata, hogy a fogvatartottak gyakorolhassák, átélhessék a való életben zajló hasonló szituációkat. Ahhoz, hogy a megfosztottság ne rombolja a személyiséget, ne akadályozza a szabadulást követő beilleszkedés sikerét, lehetőséget kell teremteni a társadalmi élethelyzetek átéléséhez, megtapasztalásához.

A szabadságvesztés-büntetésre ítélték számának növekedése, a büntetési tételek és ez által a börtönben töltött idő megnövekedése tovább növeli a büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltságát. Emiatt a konfliktusok, események lezárására, nem pedig a tanulságokkal szolgáló feldolgozásra kerül a hangsúly. Arról nem is beszélve, hogy a fogvatartottak életének, tevékenységének tudatos irányítása a feltételek hiányában lehetetlenné válik. Irányítatlanul, rejtett hálózatok szabályainak megfelelően szervezik, élik életüket, melynek fő szervező elve a magukkal hozott bűnöző mentalitás, mely – ha kontroll nélkül tud hatni – teszi a börtönt ismételten a bűnözés iskolájává. Nemcsak oly módon, hogy kitanulják az egyes bűncselekményfajták elkövetésének legkorszerűbb módszereit, hanem azzal, hogy interiorizálják a bűnözői létet. A következmény nem kétséges: azok az eseti elkövetők is masszív bűnözői attitűddel szabadulnak, akik esetében jó esély lett volna a sikeres társadalmi integrációra.

A nevelés terén be kell vonni más szervezeteket, hogy ezáltal hatékonyabb lehessen a fogvatartottak visszailleszkedése.

TRÉNINGEK, KÖZÖSSÉGI FOGLALKOZÁSOK

A büntetés-végrehajtási intézetben a fogvatartottaknak lehetőségük van számos foglalkozás közül választani. A bv. által meghatározott „reszocializációs célnak” ezt a részét, a fogvatartottak kifejezetten kedvelik, mert ezen programok keretében azt tehetik, amit szeretnek, figyelnek rájuk, nincs terhelő feladat, nincs szigorú kötöttség. A közösségi foglalkozások az intézet mindennapi tevékenységhez szorosan kapcsolódnak, közülük mikor egyik, mikor másik jelent kikapcsolódást a fiataloknak. S az egyik legmeghatározóbb társadalmi integrációs eszköz és módszer, ami rendelkezésre áll a büntetés-végrehajtási intézetben.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Jogsabályi háttér:

1979. évi 11. tvr. a büntetések és intézkedések végrehajtásáról

40. § (2) *A szabad idő hasznos felhasználása érdekében lehetőséget kell biztosítani az elítéltek művelődésére és sportolására.*

A fiatalkorúak intézetében az életkori sajátosságoknak megfelelően nagy figyelmet fordítunk a közművelődésre és a szabadidős programok megszervezésére. Az intézet hatásrendszerének egyik kiemelt eszköze a mozgásigény kielégítése, a feszültség csökkentését szolgáló testnevelés és sportfoglalkozás is. Ezen kívül a fiatalok érdeklődéséhez közel álló kreatív szakköröket, önképzésre lehetőséget kínáló programokat szervezünk.

A foglalkozásokon való részvétel önkéntes. Ezek a csoportok többnyire zártak, a fogvatartottakon és a csoportvezetőkön kívül más nem vesz részt, mert nagyon fontos az őszinteség, a megnyílás. A foglalkozások legfontosabb eleme a feszültségoldás, a személyiségfejlesztés és az önismerés.

FOGLALKOZÁSOK

„le kell foglalni a fogvatartottakat, mert különben ők foglalnak le engem!”

- Rövid távú célok:

Az adott foglalkozáson elsajátított ismeret. A csoportfoglalkozás, mint módszer hatékonysága. (Sokat tanultak egymástól, a „hasonló cipőben” járóktól, hasonló gondokkal küzdőkkel.)

- Hosszú távú célok:

A fogva tartottak szabadulásuk után ezeket a módszereket használják az életvitelükben, a bűnismétlés elkerülése céljából. Eztáltal a társadalmi reintegrációs folyamat könnyebbé váljon.

Az ismeretek készséggé válása, az új szituációk alkalmazása az egyéni életben, a kriminalizáció csökkenése, társadalmi reintegráció, reszocializáció.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Visszajelzések

- Megtöri a bv. intézet mindennapjainak egyhangúságát.
- Lelkesen készülnek, gyakorolnak a következő foglalkozásra.
- Önállóan kérnek új témaköröket.
- Fejlődik az aktivitásuk, személyiségük, lelkesedésük, gondolkodásmódjuk foglalkozásról – foglalkozásra.
- A zárt viszonyok között nagyobb odafigyelés a másokra.
- Időigényes, alapos, precíz felkészülést követel.
- A „kívülállók presztízse” nőtt a fogvatartottak szemében, érzik, hogy a fogvatartásuk alatt is „törődnek” velük.
- A Bv. Intézet és a „kívülállók” között szorosabb az együttműködés.

A foglalkozások tekintetében megkülönböztetünk csoportos és egyéni foglalkozásokat.

Egyéni foglalkozások:

Az egyéni foglalkozások közé tartozik a befogadás, mely a nevelés-kezelés első állomása. A nevelői és a pszichológusi foglalkozásokról, beszélgetésekről.

Csoportfoglalkozások:

A csoportoknak fontos szerepük van a fiatalok életében, mert ez a forma hozzájárulhat ahhoz, hogy az egyéni, csoportos, közösségi igények kifejezésre kerüljenek, illetve ezek az igények teljesülni tudjanak.

A csoportfoglalkozások fontos tényezői

1. Spontán cselekvés

Az emberi élmény és magatartás ugyanis számos szenzomotoros elemből tevődik össze, amelyek mindegyike kizárólag cselekvési, illetve érzelmi folyamatok közvetlen tapasztalásával figyelhető, illetve változtatható meg: "A személyiségen belül történő változás, illetve a szindrómák tartós kiküszöbölése csakis a cselekvés szerkezetén belül mehet végbe".

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

2. Nyílt (cselekvő) szembenállás másokkal és a konfliktus elintézése

A másokkal való szembekerülés és a konfliktusok kezelése is megtörténhet a foglalkozások keretei között. A nyílt szembenállás és vita a résztvevők részéről őszinteséget kíván és készséget arra, hogy a másik személy helyzetét felismerjék. Az ilyenfajta őszinte kapcsolatot, amely minden egészséges emberközi kapcsolat alapja, és amely teljesen hiányzik a torz, érdekviszonyokon és manipuláción alapuló kapcsolatrendszeréből

3. Emocionális tapasztalatok

A csoportfoglalkozás sikere lényegében attól függ, hogy a résztvevők milyen mértékben válnak emocionálisan érintetté, és milyen tapasztalatokat szereznek. A célja a negatív érzelmek csökkentése és a pozitívak növelése (katarzis).

A következő emocionális tapasztalatok fontosak:

- emocionális tehermentesülés a régóta felgyűlt, ki nem nyilvánított negatív érzelmek (szorongás, büntudta, agresszió) kiélése segítségével,
- a pozitív érzelmek fokozása újabb megoldási lehetőségek megtalálásával,
- tapasztalat arra vonatkozóan, hogy az ember szenvedéseivel nincs egyedül és gyengeségeivel is elfogadják,
- tapasztalat arra vonatkozóan, hogy ha valaki nehéz problémákkal küzd, az nem jár önértékcsökkenéssel,
- annak megtapasztalása, hogy a saját magatartása hogyan hat más emberekre.

4. Kognitív tevékenység (utánagondolás és önismereti fejlődés)

Fontos, hogy azokat az érzelmi élményeket, amelyeket a fogvatartottak a kaptak, a cselekvési és interakciós folyamat át gondolásával a teljes eseménysorba integrálják.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

FOGLALKOZÁSOK RÖVID BEMUTATÁSA

Ifjúsági klub

A klub célja, a világlátás korrekciója, az emberi kapcsolatok kialakítása az intézetben, a közösség fejlesztése, ezen kívül az egyéni felemelkedés elősegítése, a rejtett értékek felfedezésével.

Fakultatív módon, hetente egy alkalommal, 5-10 fő részvételével működik.

Tematika az első csoportfoglalkozáson: - bemutatkozás, - keretek kompetenciák tisztázása, - célok közös meghatározása, - a célok függvényében a kapcsolatok tisztázása, / intimitás, hierarchia foka / - rituálék, hagyományok közös kidolgozása.

A továbbiakban: - folyamatos közösségfejlesztő játékok /drámajátékok/, programok - az elbocsátás előtt állóknál direkt információnyújtás, - való világ szituációk gyakorlása, - önkifejezés fejlesztése, - helyzet gyakorlatok.

Erkölcsei (vallási) nevelés

Különböző egyházak képviselői vesznek részt a foglalkozáson, akik nagy hangsúlyt fektetnek az erkölcsi tanácsadásra, illetve istentiszteletet tartanak.

Életvezetési ismeretek, készségek

Elítélt és előzetes fogvatartottaknak, a társadalomba való beilleszkedéshez, egy komplex program megvalósítása, különböző modulok és szituációs játékok alkalmazásával.

Goldstein-tréning /volt Equip módszer/

A tréning célja, a fiatalok felelősségteljes gondolkodásra és cselekvésre tanítása kortársaikat segítő hozzáállással. Adott életkorban más-más készségekkel rendelkezünk, és ezek tesznek képessé bennünket a problémáink megoldására. E problémák megoldását nem tanítják az iskolában, de többségünk mégis tudja a megfelelő választ a családban megtanult viselkedési mintákból, ezek ösztönzerű alkalmazásából. A szülőktől, a nagyszülőktől, a szomszédától. Sok esetben előfordul, hogy gond van a családban, vagy nincs is család. Nincsenek meg, nem vésődnek be gondolkodási, viselkedési minták vagy a bevésődött minták nem felelnek meg a társadalom elvárásainak. A problémákra adott válasz nem nyeri el a környezet tetszését.

Elutasítás, elutasítást követ. Egyik ajtó, a másik után csukódik be, megszűnnek korábbi

kapcsolatok. Egy ilyen helyzetből egyenes út vezet a bűncselekmény elkövetéséhez.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Agresszióhelyettesítési tréning (ART)

A foglalkozás segítséget nyújt abban, hogy a fiatalok az agresszivitásukat le tudják küzdeni, illetve helyesen használják.

Tematika: az első foglalkoztatáson tisztázni kell az alapvető szabályokat, amik mindig mindenkiére érvényesek.

A tréning 3 fő részből áll:

1. Szociális készségeket fejlesztő tréning
2. Indulatkontrol tréning
3. Erkölcsi nevelést fejlesztő tréning

A 3 fő rész szorosan kapcsolódik egymáshoz, egymásra épül.

Drog csoport

Cél, a „drogos karrier” miatt, a változást akadályozó büntudat, szorongás, csökkent önértékelés feloldása, az önismeret és az önségítés előmozdítása. Emellett az intenzív emberi kapcsolatok megteremtésének elősegítése, direktív információ áramlása.

Működési módja: hetente egyszer kötelezően részt kell venniük a foglalkozáson azoknak a fogvatartottaknak, akik kapcsolatban állnak/álltak a droggal.

Drog megelőzési csoport

A csoport feladata, a fogvatartottak körében a kábítószer használat megelőzése, illetve a használat következményeinek megismertetése.

Szociális készségeket fejlesztő csoport

A törekvés, az előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottak szociális készségeinek fejlesztése, segítségnyújtás abban, hogy képesek legyenek saját motivációik, érzelmeik, nehézségeik felismerésére, ezek megosztására, és megoldások keresésére. A társadalmilag elfogadhatatlan érzelem-, és agresszió-kifejezőmódok korrekciója.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Résztevők kiválasztásának háttérre: A serdülő fiatalok életében a kortárs csoport szerepe igen nagy. A fiatalok saját referenciacsoportjuk által létrehozott viselkedési, gondolkodási normák, attitűdök szerint élnek, melyek követése alapfeltétele a csoportba tartozásnak. A börtönviszonyok között a csoporttevékenységektől leginkább elszigetelt személyek az előzetesen letartóztatottak, így ők azok, akik leginkább kizáródnak az életkoruknak megfelelő csoportélményekből, ezért közülük kerülnek ki a tagok. A csoportba kerülés másik alapja a személyes motiváció.

A fogvatartottak között számos olyan eddig még ki nem bontakozott tehetségű személy is található, akik a börtönben szervezett alkotó-kreatív körökön való részvétele által ismerik fel tehetségüket. Az önképzéseken való részvétel nagyban függ az intézetek kezdeményező-készségétől és lehetőségeitől. A pécsi intézetben erre számos lehetőség nyílik.

Kreatív csoportfoglalkozás

A kreatív csoport célja, hogy az abban résztvevők érdekes és építő jellegű feladatokat végezzenek. Sokféle feladat, és kihívás vár a résztvevőkre, melyek során mindenki a maga egyéni ötleteit valósíthatja. Megismerkedhetnek mások ötleteivel, és megoszthatják, megvitathatják egymással elképzeléseiket. A központban a közös munka áll, és sok feladat alapul együttműködésen.

Kézműves szakkör

A kézműves foglalkozás a fogvatartottak kezűgyességét célozza meg, különböző anyagok felhasználásával. Például: csuhé-bábú készítés, festés, rajzolás, képkeretező-szakkör, stb.

Az elkészített művekből folyamatos a kiállítás.

A kézműves szakkör keretein belül szeretnék megemlíteni egy érdekességet, a „Mural Painting”-ot, amely az utcai művészet egy fajtája, leginkább a grafitihez hasonló nagyméretű alkotás, csak nem fújják, hanem a három alapszínből, illetve feketéből és fehérből, maguk keverte színekkel festik a házak falára. (Ezzel a módszerrel az intézet sétaudvarának falát festették meg a fogvatartottak). A grafitinál realiztikusabb, és sokkal esztétikusabb, leginkább egy mesekönyv falakon meglevenedő rajzaihoz lehetne hasonlítani ezeket a falfestményeket. Amitől különleges, hogy nem csupán egy művészeti ág, hanem egy képzőművészetre épülő, egyedülálló közösségfejlesztő módszer.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A módszer két fő részre bontható: a folyamat hosszabbik részét kitevő témafeldolgozó, a falfestést előkészítő szakaszra és a folyamat kicsúcsosodását jelentő falfestménynek, mint fő produktumnak az elkészítésére. Komplexitása nemcsak abban rejlik, hogy segítségével bármilyen téma feldolgozható, és a közösségi tudat tükréként egy nagy falfelületen megjeleníthető, hanem a művészi önkifejezésnek is nagyszerű eszköze. Ezen kívül az egész folyamatot végigkísérő csoportmunkában megvalósuló közösségi munka és alkotás fejleszti a fiatalok alkalmazkodó, kooperációs és kommunikációs készségét, véleménynyilvánításra, gondolataik kifejezésére és érvényesítésére ösztönzi őket, mely mindenképp hozzájárul a résztvevők közösségi részvételéhez. Bárki részt vehet benne, nem szükséges hozzá előzetes művészi képzettség, különös tehetség. A módszer által viszont minden résztvevőnek fejlődik a manuális készsége, az esztétikai érzéke, a kifejezőkészsége. A vázlatrajz falra nagyítása és megfestése másoláson alapul. Ez a technika olyan jól működik, hogy a nem-művész emberek számára akkora sikerélményt és örömet okoz a végeredmény, hogy képtelenek elhinni, hogy az elkészült festményt ők festették. A mural painting, mint nem-formális közösségfejlesztő módszer olyan készségek kialakulását, fejlesztését, olyan ismeretek, szemléletmód elsajátítását, a fiatalok személyiségbe épülését segíti, melyek által hátrányaik hosszú távon csökkenhetnek, teljesebb lehet személyiségük. Mivel a módszer a résztvevőktől nem kíván előzetes művészeti képzettséget, rendkívül alkalmas, főként a hátrányos helyzetű fiatalok nevelésére, fejlesztésére, hiszen ezeknek a fiataloknak többszörösen szükségük van az ilyen fajta élményekre, érzékenyítésre, kiemelkedésüket segítő lehetőségekre.

Börtönszínház

Heti rendszerességgel általában 6-9 fő fogvatartott vesz részt A műhelymunkák menete, olyan sajátos módon van felépítve, hogy az elítéltek egyformán tudnak bekapcsolódni a foglalkozásokba, minthogy ezek a színházi technikák nemcsak a szóbeli előadáson alapulnak, hanem sokkal inkább a mozgáson, éneken vagy zenén mint egyetemes nyelveken.

A klasszikus szövegek segítenek a nyelvi kompetenciák, és a kifejezőkészség fejlesztésében. Ez nem csak a verbális képességek árnyaltabbá válását, de a környező valóság finomabb részleteinek érzékelését, észlelését is lehetővé teszi. Az együttes munka során a fogvatartottak egymástól olyan nézőpontokat, szociálpozitív szkillettek, stratégiákat tanulhatnak, melyek a hétköznapi életvitelben nyújtanak támaszt. Az új képességek tanulása ugyanakkor tanítást is jelent. Megtapasztalhatják, hogy ők is képesek új értéket felmutatni társaiknak, és ez önbecsülésüket, önértékelésüket, kompetenciaérzésüket javítja. Mindeközben egyre inkább

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Versíró verseny

A versíró versenyt havi rendszerességgel van tartva, ahol a részvétel mindig feltételhez szabott, mint pl. verses formában, minimum hány sorban íródjon, illetve meghatározott témák, ünnepek kerüljenek a középpontba.

Könyvtár

Az intézet fogvatartotti könyvtárát minden fogvatartott használhatja. A könyvtár heti egy alkalommal van nyitva és megközelítőleg 8000 darab könyv sorakozik a polcokon. Népszerűségnek örvendenek elsősorban a különböző folyóiratok, könnyed olvasmányok, krimi-, szerelmes-, és sci-fi regények, és ami nagyon meglepő, a mesekönyvek. A könyvtárban megtalálható még a szépirodalom, szakkönyvek, idegen nyelv tanulásához szükséges tankönyvek, valamint jogszabályok is. (Több pályázat elnyerése kapcsán a Csorba Győző Megyei könyvtárral olyan könyvek beszerzésére kerül sor, ami gazdagítja könyvtárunkat).

Az irodalom megismertetése a könyvtáron kívül folyamatos jelleggel történik.

Filmklub

Az intézet rendszeresen tart filmklubot, ahol arra törekszenek, hogy olyan filmeket vetítsenek, amelyek egyrésztől valamilyen nevelő céllal is bírnak, lehet ismeretterjesztő hatásuk is, viszont lekössék a fiatalok figyelmét érdeklődését. A foglalkozások során nem mint fogvatartottnak kell megnyilatkozniuk, hanem mint teljes jogú filmnéző szólhat a látottakról és reagálhat társai véleményére. Filmnézői szociális szerepében tulajdonképpen a volt és a leendő szabad ember magatartását gyakorolhatja.

Kedvező esetben a filmértelmezések során meggyőzően s közösen, a fogvatartottakkal együtt alakíthatjuk ki a frissen látott filmcselekménynek megfelelő, a valósághoz legemlékezetesebben hozzámérhető véleményt.

A fogvatartottak a kultúrához való jogában s e jogi lehetőség megvalósulásában humánus társadalmi mozzanat fejeződik ki. Ezen belül a film és a fogvatartottak találkozása a kulturális kínálat egyik bizonyítéka.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

A film elsősorban az emocionális azonosulás útján hat közönségére. A szociális motivációszerzés egyik legfőbb forrása ez az azonosulás. A film ezért roppant nagy személyiségformáló potenciállal rendelkezik.

A néző a vetítésre is magával viszi az életben szerzett frusztrációs feszültségeket, melyet a film konfliktusai tovább erősítenek. Ezek a felerősített feszültségek még inkább levezetést kívánnak.

A konfliktusgazdag film cselekményéből származó pszichikus feszültségek katartikus élményben vezetődhetnek le. A befogadók nagy többsége a katarzisszerű kielégülést, a szorongató feszültség kellemes kicsengésű levezetését igényli. Azzal is mentesülhet szorongató érzéseitől, ha filmképekben tárgyiasítja feszültségét.

A fogvatartottak zárkáiban – szinte kivétel nélkül – a felszerelések között megtaláljuk a televíziós készüléket. A fiatalok nagyon sokat néznek televíziót, de érdeklődésük szerencsére nemcsak a filmekre terjed ki, hanem vetélkedőkre, sportközvetítésekre, valamint a híradóra és egyéb hírműsorokra is. Az információ a mai világban – hatalom. Egy jól informált, a társadalom helyzetével és problémáival tisztában lévő fiatalnak több esélye van, hogy megtalálja azokat a tényezőket, amelyek által megállhatja helyét a világban.

Állami és egyházi ünnepek

A bv. intézetekben minden ünnepet megtartanak, legyen az állami vagy egyházi ünnep, ilyen alkalmakkor a fiatalok műsorral készülnek, melyekre a lehetőségekhez mérten a hozzátartozókat is meghívják. A felkészülés a nevelők segítségével és irányításával történik. A történelmi jellegű állami ünnepek alkalmával szellemi vetélkedőket is szoktak szervezni, amelyekre szintén a nevelők illetve az oktatók segítségével készülnek a fogvatartottak.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a játékok visszahozzák a gyermekkort, és a megtartott ünnepek, segítenek a későbbi szokások kialakulásában. A fiatalok hozzászoknak, hogy az ünnepeket egy bizonyos hangulat jellemzi, és ha ezek az elemek rögzülnek, akkor a szabadulás után is igényként jelentkeznek.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Zenés-táncos előadások

Több alkalommal került megrendezésre zenés-táncos előadás, melyet mindig nagy érdeklődés kísért. Koncertek, színészek és számos előadó járt már intézetünkben.

Egyéb foglalkozások, előadások

Az intézet minden hónapban kiválaszt egy „világnapot”, mint pl. a béke napja, betegek napja, anyák napja, víz világnapja, cigányság világnapja, az AIDS világnapja, madarak-fák napja, a Föld világnapja, dohányzás elleni nap, stb. Emellett az intézeti osztályok /informatikai osztály, egészségügyi csoport, stb./, is tartanak előadásokat a fogvatartottak részére. Továbbá az intézet különböző tájékoztatásokat is szervez „külsős” előadók segítségével.

Testnevelés, testmozgás, sport

Ebben a fejezetben, röviden szeretnék kitérni a sportfoglalkozásokra, mely a börtönökben megvalósuló kezelés egyik fontos eleme. Ezek a sportfoglalkozások, versenyek a legegyszerűbb, legolcsóbb programoknak minősülnek, emellett alkalmas a feszültség levezetésére és egészségmegőrző funkciót is betölt. A sportnak jelentős szerepe van a korlátozott mozgási lehetőségek szélesítésében, a fogvatartottak közérzetének javításában.

A sport - legyen az csoportos vagy egyéni tevékenység – jellemerősítő, személyiségformáló, lélek és testerősítő hatású eszköz, ezért kiválóan alkalmas reszocializációs célok elérésére is.

Minden intézet rendelkezik sportudvarral, ahol biztosítva van a fogvatartottak számára a jogszabályban meghatározott 1 óra szabadlevegőn tartózkodás, emellett a szabadtéri jellegű sporttevékenységek is itt bonyolódnak le. Ezen kívül lehetőség van a fedett sportterem használatára is, mely a legmodernebb berendezéssel rendelkezik, de a fiatalok inkább a szabadlevegőn tartózkodást részesítik előnyben. A sportfajták közül leginkább a focit, a kosárlabdát kedvelik, illetve az izomerősítő /súlyzó/ tevékenységet helyezik előtérbe, de játszhatnak egyéb labdajátékokat is, mint tollas vagy asztalitenisz, illetve van az intézetben egy csocsó-asztal és egy biliárdasztal is. Mindennemű, egymásnak sérülést okozó sport nem engedélyezett, illetve elindult az intézet abba az irányba, hogy a fiataloknak ne legyen cél az izomkolosszus bűnözői kép megvalósítása.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Oktatások, képzések

Az általános és a szakirányú oktatás-képzés már régóta fontos eleme a hazai börtönügynek. Az oktatási programok, célok azonban az idők során jelentősen átalakultak, így a börtönökben folyó tanítás is. A kinti, civil életben elterjedt képzési formák, szakmák, munkalehetőségek „betörtek” a börtönökbe is, a bv. intézetek, pedig nyitottá váltak az új lehetőségekre. Az oktatás-képzés célja olyan hasznos információk, ismeretek megszerzése, amelynek birtokában az egyén képes eligazodni a társadalomban, illetve a megszerzett tudást képes bővíteni a saját képességei, lehetőségei szerint. Az intézményi oktatás alapvetően a következő célokat kell, hogy érvényre juttassa: felzárkóztatás, ismeretszerzés, tehetséggondozás. Mindezek a célok egy irányba hatnak: az oktatás által a fiatal munkaerő-piaci esélyeinek növelése, azáltal, hogy nemcsak az oktatásban és szakma tanulásában vesz részt, hanem képessé válik a munkára.

A „normál” tanulóktól jelentősen eltér a fogvatartottak tanítása. Az eltérés főleg az antiszociális magatartásban, részképesség-zavarban,. Ezen kívül aktivitásuk az átlagos pedagógiai helyzethez képest rendhagyó, a helyszín a zárt intézet bizonyos módszerek alkalmazását lehetővé teszi, másokat pedig kizárja. A fogvatartottak helyzete mindenképpen érdekes, hiszen életük a rács mögött egymásra épülő követelmények láncolatából áll, mindent utasításra végeznek, minden tevékenységre felszólítják őket, és nemcsak azzal kapcsolatban fogalmaz meg az intézet elvárásokat, hogy mit cselekedjenek, hanem azt is megmondja, hogy hogyan tegyék. Ezek egyértelműen nem pedagógiai módszerek, hanem az intézet működésével kapcsolatos követelmények.

A fogvatartottak iskolai végzettsége a világon mindenhol alacsonyabb a társadalmi átlagnál. Kézenfekvőnek tűnik, hogy a szabadságvesztés büntetés ideje alatt a bv. intézetek pótolják ezeket a hiányosságokat, ezáltal potenciálisan csökkentsék a visszaesés lehetőségét, s a társadalmi reintegrációs esélyeket javítsák. Azonban a nemzetközi ajánlások szerint nem lehet a fogvatartottakra ráerőszakolni az oktatás, művelődés elemeit. Ellenkezőleg, tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell számukra a szabad választás lehetőségét.

Oktatásra, képzésre vonatkozó jogszabályok:

A 1979. évi tvr. 35. és 39.§-a kimondja, hogy a fogvatartott jogosult általános iskolai, indokolt esetben középfokú, felsőfokú tanulmányok folytatására, befejezésére, az 50.§ szerint pedig biztosítani kell a fiatalok számára, hogy szakmunkás-, illetőleg betanított munkás képzésben vegyen részt.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

6/1996. IM rendelet 74. § (2) szerint, ha a lehetőségek fennállnak, az intézetben az egyházi és az alapítványi iskolák működését is lehetővé kell tenni.

0116/1998. OP. Intézkedés

1. Az elítéltek iskolarendszerű oktatását-képzését a Büntetés-végrehajtás országos parancsnoka által kijelölt intézetekben kell megszervezni. Az iskolarendszerű oktatásra-képzésre kijelölt intézetben a parancsnok határozza meg az indítandó tanulócsoportok számát, összetételét.
2. Az elítélteket a büntetés-végrehajtáson belüli oktatási és képzési lehetőségekről folyamatosan tájékoztatni kell, ismertetni kell az ezzel kapcsolatos jogait, kötelezettségeiket.

Általános iskolai képzés

6/1996. IM rendeletben leírtak alapján az alapfokú iskolai végzettség megszerzését különösen ösztönözni és támogatni kell. Ha az alapfokú iskolai oktatás feltételeit az intézet nem tudja biztosítani, az elítéltet – kérelmére – az erre kijelölt másik intézetbe kell szállítani. Az alapfokú oktatásban részt vevők tanszereit, tankönyveit és az oktatás egyéb költségeit a bv. szervezet biztosítja. Az egyéb oktatási formákban részt vevők számára a költségek biztosíthatók.

Az általános iskolai oktatást az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Törvény a helyi önkormányzatok feladatai közé helyezi. A Pécsi Fiatalkorúak Regionális Büntetés-végrehajtási Intézete megnyitásának időpontjában felvette a kapcsolatot a helyi önkormányzat oktatással foglalkozó osztályával, így kijelölésre került az az általános iskola, ahol az eddigi felnőtt fogvatartottak oktatása is zajlott. Az intézet működési modellje részletesen tartalmazza azokat az elemeket, feltételeket, amelyek az iskolarendszerű oktatás működéséhez szükségesek, azonban a kis létszám miatt magántanulói jogviszony alapján biztosítja a fogvatartottak részére a kötelező iskolai oktatását. A bv. intézetekben lehetőség van magántanulóként részt venni az oktatásban, amennyiben a hagyományos oktatás megszervezése nehézségekbe ütközne, vagy a fogvatartotti részvétel az ilyen jellegű képzéseken az intézet szempontjai szerint előnytelen /illetve abban az esetben, ha a fogvatartott felsőfokú tanulmányokat folytat/.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Ez esetünkben azt jelenti, hogy az önkormányzat által kijelölt, iskola igazgatója és igazgató helyettese, előzetes egyeztetés alapján járnak be a Bv. intézetbe a fogvatartottak tudását számon kérni. A napirend szerint, az oktatásban részt vevő fiatalok a reggeli után a lakózárkájukban tanulással töltik a szabadidejüket. A fogvatartottakat a Bv. intézetben gyakorlatukat végző főiskolások illetve egyetemi hallgatók, készítik fel a vizsgákra.

Azon fiatakorúak részére, akik részt vesznek a magántanuló rendszerben, és sikeresen lezárnak egy vagy több iskolai évet, az oktatási intézmény a fogvatartásra való utalás nélkül állít ki bizonyítványt.

A tanév közben szabadulók, nem kezdenek meg az iskolai tanulmányaikat. Az előzetes letartóztatott is jár saját kérésére általános iskolába, ha iskolai év közben szabadul akkor felkeresheti az iskolát ahol folytathatja a már megkezdett általános iskoláját.

Véleményem szerint az oktatásnak, iskolai végzettségnek meghatározó szerepe van egy ember életében. Napjainkban rendkívül fontos a munkaerő-piaci igényekhez való alkalmazkodás. Az alapfokú általános iskolai végzettség csak az első lépés. A tanulási folyamat nem zárulhat le az általános iskolai tanulmányok befejezésével, mivel az életpálya bármely szakaszában szükségessé válhat annak módosítása, új készségek és kompetenciák elsajátítása.

Középiskolai oktatás

A Bv. Kódex 74.§-a szerint az elítélt közép és- felsőfokú oktatásban való részvételét a parancsnok engedélyezheti, indokolt esetben az intézeten kívül is folytathatja tanulmányait és teheti le vizsgáit, de ez a gyakorlatban igencsak ritkán valósul meg.

Intézetünkben 2009. szeptemberében 18 életévüket betöltő fogvatartottak kezdhették meg a 9 osztály képzését. 2010. szeptemberében indult újra az esti gimnázium 9 osztálya. Heti 3 napot vesz igénybe az oktatás. Az oktatást az iskola tanárai végzik. Három szabadult fogvatartottról tudunk, hogy szabadulása után felkereste az iskolát és folytatta a megkezdett tanulmányait.

Szakképzések, tanfolyamok

A fogvatartottak szabadságvesztésének hossza, valamint a szabadulási időpontok miatt a nagyobb arányú beiskolázásra az intézetek a jelenlegi szabályozás tükrében nem képesek, ezért a magyar büntetés-végrehajtásban a hangsúly a jóval forrásigényesebb szakképzések felé fordul.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ - Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Mivel a szakképzés rövidebb, csak a szakmai ismeretek elsajátítására korlátozódik, valamint ha a képzés a munkaerő-piaci keresletnek megfelel, akkor azonnali pénzkereseti és megélhetési lehetőséget jelent, így ez a fogvatartottak számára egy kedvező reszocializációs és reintegrációs eszköz.

2007. áprilisában befejeződött egy takarítói OKJ-s tanfolyam. 2007. végén elindult egy szobafestő-mázoló-tapétázó OKJ-s tanfolyam, ami 2008. végén fejeződött be.

2008 és 2009-ben is elindult egy úgynevezett település karbantartó tanfolyam fiatalok és felnőtt korú fogvatartott részvételével.

2010. júniusában pedig egy úgynevezett kisművelői tanfolyam került lebonyolításra a fiatalokkal, ahol mindenki sikeresen vizsgázott.

Azonban a képzések, tanfolyamok megvalósításának, lebonyolításának több akadály is van. Ezek közül az egyik, hogy a hivatalos OKJ-s képzéseken, tanfolyamokon való részvétel olyan iskolai előképzettséghez kötött, ami nem mindig adott a fiataloknál /8. osztály, valamint egyes képzéseknél 10. osztály elvégzése a feltétele a szaktanulásnak/. A másik akadály, hogy szinte egyáltalán nem találunk olyan külső oktatási központot vagy társaságot, akik vállalnák ezen képzések lefolytatását az intézetben belül.

Ezen kívül a tanfolyamokkal kapcsolatban elmondható az is, hogy egy-egy pályázathoz kapcsolódnak, melyet egy civil szervezet segítségével lehet véghezvinni az intézetben. Problémát okoz az is, hogy a finanszírozás központilag nem minden esetben biztosított. Amennyiben egy személy részt vesz valamilyen képzésben, úgy egy másikon már ingyen nem vehet részt, valamint ha a civil életben már részesült OKJ-s képzésben, akkor sincs lehetősége az intézetben belül megszerezni egy újabb képesítést.

Összefoglalva elmondható, hogy a szakképzési és betanított munkás oktatási tanfolyamok, képzések, programok elsősorban nem a bv. intézetekre vannak szabva. Nemcsak az anyagi források hiánya – bár kétségtelenül ez az első és legfontosabb probléma – hanem a jogszabályok által meghatározott képtelen és alkalmazhatatlan feltételek, a gazdasági szempontok figyelmen kívül hagyása, az ebben a körben tevékenykedő oktatási szervezetek passzivitása lehetetlenné teszi azon tényezők működését, amely tulajdonképpen a társadalomba történő visszailleszkedés talán legerősebb eleme kellene, hogy legyen.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

„Munkáltatás”

A „munkáltatás” (munkavégzés) célja, hogy elősegítse az elítélt testi és szellemi erejének fenntartását, lehetőséget adjon a szakmai ismeretek és gyakorlottság megszerzésére és fejlesztésére, és ezáltal megkönnyítse, hogy a szabadulása után a társadalmi reintegrációt.

A munkavégzést a fiatalkorúak esetén életkori sajátosságaikhoz, szellemi és testi képességeikhez kell igazítani, lehetőleg érdeklődésükhöz közelálló legyen, valamint a munkaerő-piaci szükségletekhez is alkalmazkodjon.

Ezen a téren az egyik legnagyobb gondot az okozza, hogy a fogvatartottak egy részét nem tudjuk munkával ellátni. Főleg nem olyan munkával, amit a szabadulása után is tudna hasznosítani. A munkáltatás azért is fontos, mert szükséges lenne a folyamatos, állandó elfoglaltság biztosítása, illetve a sikeres reszocializáció egyik alapfeltétele, hogy a fogvatartottak elismerjék a munka társadalmi szükségességét, megszokják a rendszeres és fegyelmezett munkavégzést.

Összességében, a végrehajtás során olyan, kifejezetten a fiatal korosztály sajátosságaihoz, illetve igényeihez igazodó programelemek kerülnek megvalósításra, melyek igazodnak a célcsoport körében leggyakrabban előforduló bűnisméltési kockázatokhoz, illetve megkísérli ezek mutatóit komplex módon, differenciáltan javítani.

Intézetünk arra törekszik, hogy a fogvatartottak olyan mértékű személyiségváltozáson menjenek keresztül, melynek eredményeként a szabadulást követően képesek törvénytisztelő módon élni, s ezáltal elérve a társadalomba történő visszailleszkedésüket.

A TÁRSADALMI REINTEGRÁCIÓT SEGÍTŐ TOVÁBBI TERVEK, LEHETŐSÉGEK

A börtönből szabadulók társadalmi reintegrációs esélyei tovább növekednének, ha a börtön falain kívül, azok a foglalkozások és támogató jellegű programok a továbbiakban is rendelkezésükre állnának. Pécsen történtek/történnek próbálkozások arra vonatkozóan, hogy a börtön falain belül zajló csoportfoglalkozásokat és egyéni foglalkozásokat megvalósítása során civil szervezetek, oktatási intézmények együttműködésében valósulnak meg a programok. Sajnos, nincs kidolgozott program arra vonatkozóan, hogy a szabadultaknak a börtön falain kívül is segítséget nyújtsanak azok a szakemberek, önkéntesek, akik a fogvatartás idején kapcsolatban vannak a célcsoporttal.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

E helyzet megváltoztatására vannak törekvések, elsősorban pályázati programok keretében civil szervezetek próbálnak forrást szerezni a programok folytatására és a szabadultak társadalmi reintegrációs esélyeinek növelésére.

További lehetőségek:

Börtönön kívüli munkalehetőség: kialakítása, alkalmazása, illetve védett munkahelyek kialakítása.

A közcélokot szolgáló, jóvátételi jellegű tevékenységek:

Parkok takarítása, öregotthonban való segédkezés, falak grafiti-mentesítése, stb.

Szabadidős tevékenységek a büntetés alatt:

A jó magaviselettel bíró fogvatartottaknak esélyt adni egynapos kirándulásokon-, sportrendezvényeken történő részvételre. Tábor szervezése.

Programok:

- Öngyilkosságot megelőző program
- Személyes egyensúlyt teremtő, pszichés betegek számára kidolgozott program
- Szexuális bűncselekményt elkövetett elítéltek számára kidolgozott program

Szociális munkás alkalmazása, aki a következő programokat és kapcsolattartás végezné :

- Családon belüli erőszak megelőző program
- Szociális készségfejlesztő program
- Szülői készségfejlesztő program
- A szociális hálóval való kapcsolattartást elősegítő program

A *szociális munkás* kulcsfontosságú szerepet töltene be az elítélt és családja közötti kapcsolat fenntartásában, ápolásában. Pl háromhavonta szülő – gyermek találkozót szervezése. Igény szerint szülőkkel tartja, vagy veheti fel a kapcsolatot. Ugyanakkor együttműködik különböző állami vagy civil szervezetekkel, hogy elősegítse a fogvatartottak társadalomba való beilleszkedését. Segítséget nyújt hivatalos iratok beszerzésére, pl. házasságkötéshez, temetéshez, stb.

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

Félutas ház kialakítása: azoknak a szabadultaknak akik gyermekotthonból kerültek ki és már betöltötték a 18 évüket, nem tudnak hová menni, vagy nem akarnak a családhoz vissza menni a kis településekre, ahol esélyük sincs a munkához, tanuláshoz. A félutas házban terápiás jellegű közösség támogatásával léphetne tovább a szabadult fiatal.

Alternatív büntetések alkalmazása: pl. viselkedési szabályok előírása (bíróság), börtönön kívüli jóvátételi tevékenység különböző csoportokon kötelező részvétel.

Felhasznált irodalom:

Gönczöl-Korinek-Lévai: Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözéskontroll (Corvina kiadó 1999.)

Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába (Osiris kiadó Budapest 1997.)

Társadalmi riport: A deviáns viselkedés (Budapest, 1991.)

Andorka-Buda-Illyés-Rózsa: A deviáns viselkedés szociológiája Magyarországon (Kossuth Könyvkiadó 1986.)

Hetesi Erzsébet-Székely Péter: Bevezetés a szociológiába (Student Szakkönyvüzlet Kft. 1998.)

Rudas János: Delfi örökösei Gondolat Bp. 1990.

Családsegítés, mentálhigiéné módszertani füzetek II. (Csoportlélektan 1990.)

Lebujos Imre: Az előzetes letartóztatottak pszichés problémái, különös tekintettel a deprivációra (Börtönügyi szemle BVOP 25 évf. 2 sz. 65-84 oldal)

6/1996. IM rendelet

1979. évi 11. törvényerejű rendelet a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról

A program az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

SANSZ – Esélyegyenlőségi kísérleti program Baranya megyében
TÁMOP-5.5.1/A-10/1-2010-0011

